

ИЗЛАЗИ

уторником, четвртом  
и недељом

ЦЕНА:

ЗА 1 МЕСЕЦ 1 ДИНАР  
ИЛИ 1 КРУНАПрегилату примају све  
поште у Србији и  
иностраниству

# ЗВЕЗДА

## ПОРОДИЧНИ ЛИСТ

ПРЕТПЛАТУ ТРЕБА СЛАТИ:  
Стеви М. Веселиновићу  
проф. БогословијеНЕПЛАЋЕНА ПИСМА  
НЕ ПРИМАЈУ СЕ

Рукописи не враћају се.

УРЕДНИШТВО СЕ НАЛАЗИ:  
Кнежев Споменик бр. 9.

БРОЈ 10 ПР. ДИН.

Уредник: Јанко М. Веселиновић

БРОЈ 10 ПР. ДИН.

\* \* \*

Пробуди ли сузе твоје болни уздах ноћи мртве,  
Познајеш ли да из гроба плаче гласак твоје жртве;  
Познајеш ли сјенку ону, што кроз ноћну таму хрли,  
И пред твоје дворе слази и прагове твоје грли?

Сазнаје ли око твоје њену тугу, што је мори.  
Да ли види, тавна сјенка како дрхће, како гори,  
Да ли види у том пламу, што је вјечном жудњом згара,  
Да се твоја мила слика к'о анђелак благи ствара?

Не! Заборав све је збрис'о из ледених твојих груди:  
Ти не знадеш јадно срце да за тобом и сад жуди,  
Ти не знадеш да из гроба још се диже љубав мртва.  
И да тебе јоште љуби моје срце — твоја жртва.

Аленса Шантић.

## ИДЕАЛИСТА

(СЛИКА ИЗ ДРУШТВА)

— РАДОЈЕ ДОМАНОВИЋ —

(СВЕЩЕТАК)

— Ви се онако ватрено препирете, а ја се сетих своје младости...

— Дакле и он у мени гледа прошлост своју... помислих ја у себи после тих његових речи.

— Мислио сам да се никада нећу уморити... продужи он тихим гласом, који се једва чуо, па прекинувши реченицу заврши после неколико тренутака речима: — Сит сам живота, верујте ми да ја желим само — смрт...

— Страшна жеља!... помислим у себи, а у грудима осетих неку празнину.

И он ћуташе...

— Још се и од њега овако изнурена тражи да ради... Још да ради, после толиког упорног рада... Чудна награда што му се допушта да овако клецајући коленима са погнутом главом

долази у школу, да би деца својој могао осигурати који динар у пензији више кад умре. И он мора да ради, јер осећа сиромаш, да је и то његова родитељска дужност. Он се сигурно осећа сада као кривац пред својом породицом, те последње капи свога живота троши за њу, а себи никада ничега није желео и сада има само једну, а то је страшна жеља — да умре, јер је сит живота...

Такве мисли кружиле су мени по памети гледајући ча-Ђорђа и његово поцепано, прљаво одело, па ме така туга обузе, да хтедох гласно заплакати, зајецати. Не бих зажалио половину свога живота, само кад бих му могао повратити снагу, окрепити га, а и нехотице ми се отеше из уста речи, што их изговорих узбуђеним гласом у намери да га утешим:

— Бог је добар! Дочекаћете ви још срећних дана... Стићи ће вам и деца, па ћете имати потпоре, бићете срећни.

— Не марим ништа... ја више не могу да се радујем... Много сам се и радовао и радио и патио... Било је свега, а муке највише... Сада не осећам ништа, ништа више — ни радости ни жалости — говораше он потмулим гласом, а после краће почивке додаде готово шапатом:

— Само још желим да умрем...

Хтео сам опет проговорити, да га тешим, али не могах, речи ме издадоше.

— Тада ћу се одморити, нећу видети ништа... изговори он опет више за себе.

Из учионице трећег разреда опет се чу глас учитељев:

— На поље, на поље, да стојиш... не учи се тако.

Ча-Ђорђе се опет тужно осмехну.

Према школи је једна омања механа, пред којом за два дрвена стола седе неколико грађана и играју домина.

У том прође окружни начелник лаганим достојанственим ходом, а за њим корача жандарм.

Сви они грађани скочише, и скидоше смерно капе.

— То је мој школски друг, поче ми ча-Ђорђе причати — Ја сам био син богата оца, а он си ромашак, ја сам био одличан ђак, а он рђав, те због тога и изгуби право на школовање. Ја сам га искрено жалио Он не доврши школу, а ја је сврших с одличним успехом и још проведех две године у Бечу. Ја сам наследио доста новаца и дошао у неослобођене крајеве потпуно школован, спреман, а он је доцније ушао у службу у ослобођеним крајевима, као ђак, који је отпуштен из школе... И ја утроших и готовину и снагу и здравље и намучих се по затворима, и сада после тридесет и неколико година рада имам неколико деце, а свега сто динара плате....

Ча-Ђорђе застаде изговоривши једва од ка шља последње речи ..

— И он сада и без школовања и патње има толику плату и неколико хиљада готова новца .. продужи причати ча-Ђорђе. — И њега сада ето поштују и скидају понизно капе, а ја који сам патио, борио се и страдао с њима мучио се и помагао им.... немам ничега, па ни поштовања. Кад ја прођем поред њих они се смеју ...

Глас му све више и више дрхташе и постајаше све слабији и слабији, а последње се једва чуше, прошапта их кроз сузе, поћута мало гледећи у земљу, па додаде живљим, али још устрептанијим гласом погледавши ми право у очи:

— Ви сте још млад човек; будите све, све будите, али ја вас молим немојте само бити поштен човек...

Ја чисто задрхтах од слутње и туге.

— Моји ученици, које сам и новчано помагао и на пут извео неће да ме виде или су ме чак и глобили... Глобили су ме, разумете ли или се по неки подгуркују заједљиво кад ја прођем, па ме називају пропалицом... Не пита вас свет што сте пропали: чим паднете, чим вас виде у беди и сиротињи, одмах сте изгубили све... До-бијате само презрење...

У том начелник прође поред ограда школеке, погледа на ча-Ђорђа и климну главом достојанствено и изговори кроз зубе

— Како је Ђорђе? ..

— Како се мора! — одговори Ђорђе.

Начелник прође, а Ђорђе обори главу и уздахну.

— У осталом шта имам да тражим... продужи ча-Ђорђе — Жалим само своју децу... Радите, радите ја се грешим... Будите добри поштени, али не тражите захвалности људске, јер ње нема... Радите и знајте да ћете бити вечити мученик...

Опет прекиде реч и додаде после кратког ћутања:

— Пре неколико месеци ми је продат виноград за порез, а у општинској згради, коју сам ја општини поклатио, онај, коме сам ја највише учинио, викну на мене, кад сам га молио, да ми деци не продаду виноград:

— Ко ти је крив што си упропастио толике паре?... Све си појео и попио па ми се сада превијаш туна...

Глас му опет задрхта уздах се оте из груди, те једва заврши промуклим гласом:

— Сматрају ме као просјака!...

Две сузе му се скогрљаше низ бледе, увеле, смежуране образе...

— И не жалим, додаде мало јаснијим гласом, јер сам свој дуг одужио. Ја само жалим што децу остављам у сиротињи... Ал ко зна, можда ће ипак бити срећнија од мене... Или... нека буду и као ја... нека буду добри... ко зна; нека сами изберу пут себи... ја сам свршио своје, мени је још само смрт мила...

— Желим само смрт!... понови опет гласом, који заиста изгледаше као глас из гроба, као глас смрти...

## V

Последњи пут сам га видео баш оне зиме када сам овамо премештен.

Бејаше хладан дан. Ветар разноси снег са улице и кровова и наноси га у лице. На улици се ретко ко виђаше. Ишао је само онај, који је имао неки посао да сврши. Ја прођох поред општинске зграде, задужбине ча-Ђорђеве. Он стојаше пред вратима. Ветар му лепрша подрто, прљаво рухо. Глава му пала на груди, руке дрхте од старости, изнурености и студи, а колена поклецкују.

— Шта радите, ча-Ђорђе? — упитах га ја.

Он диже главу, гледа ме дуго, па му ударише сузе на очи; заврте тужно главом и изговори:

— Мучим се.

— Чекате ту неког?

— Дете ми болесно, па сам тражио из општине станарину, за идући месец, да купим лекове и — не дадоше ми... Ишао сам и у срез, па не даду...

Сузе га загушише и он загрца као мало дете.

Ја извадих половину свога новца и пружих му речима:

— Немојте их молити, ево ја ћу вам дати на зајам...

Он ме погледа, лицем му прелете неки чудан осмех, а у оку његову видех први зрачак наде...

— Будите ваљани... ја сам грешно!... Можда ће доцније бити много више људи који ће ценити врлину!... После тих речи опет га сузе загушише.

Уђе у апотеку клецајући коленом...

\* \* \*

— И ето сада се одморио. Жеље су се ње гове испуниле, а благодарна општина и грађанство положили му на гроб венце у знак признања... Написали чланак, држали говор на гробу и похвалили његов мучан рад...

...Доста је и то; а што вели ча-Ђорђе биће ваљда времена, када ће се врлина и за живота поштовати и награђивати. — заврши Марко своје причање с уздахом у очима.

6. марта 1899.

## ШКОТСКА ПЕСМА

— П У Ш К И Н —

Лете врџи врх атара,  
Један другом проговара:  
Знаш ли, врџе, где би пали?  
Где би мало поручали?

Одговара врџа с далека:  
Ја знам где нас гозба чека;  
Под ракитом у пољима  
Убијени витез има.

Ко га уби и рад чега,  
То зна соко више њега,  
Знаде коњиц без коњика,  
И невеста младолика.

Сив је соко одлетео,  
На коњица душман сео,  
А невеста болећива  
Жали мртва — чека жива!

Београд.

Војислав Ј. Илић.

## ГДЕ ПОМОРАНЦЕ ЗРУ

од  
Н. А. Љежбина

(НАСТАВАК)

LVII

Николај Ивановић погледа на сат. Беше два-наест часова. Три је сата како се пењу уз брдо, а Везув је још једнако удаљен. Сунце припекло Мазге запрегнуте у кола узнемирише се, зној кипти с њих. Кочијаш замоли да се стане, те да се мазге одморе. Зауоставише се на једној тераси.

Енглези с места повадише бинокле и почеше разгледати море и Везув. Коњуриин замоли једног Енглеза за бинокл и такође погледа на Везув.

— Има нечега страшнога, рече он — Кад сам пошао овамо дрктало ми је срце као јагњећи реп, а сад видим да је све то било узалудно. Морам признати, да сам друкчије замишљао ову огњевиту планину; мислио сам да је то Бог зна какав пламен и дим, да главе излећу из кратера,

а кад овамо, а оно као да је пожар у каквом дућану: дим избија а ватру не видиш.

— Немој се баш толико храбрити, још нисмо ни дошли где треба, одговори му Николај Ивановић.

— И ја сам га са свим друкчије размишљао, додаје Грабљин. — Причали су ми да се иде на Везув лепим путем, да су на сваком кораку ресторани а кад овамо, а оно права пустиња.

— А оно онамо, у даљини, мора да је ресторан.

И заиста, у даљини, кроз тавно-сиву маглу, видело се неко бело, камено здање.

— Па што ми стадосмо у овој пустињи? виче Грабљин. — Требали смо стати онамо. Кочијашу! Коше! Ресторан... Хајде до ресторана, рече он, а показује здање. — Жедан сам до смрти, а међу тим, испразнили смо и своје и енглеске боце.

— Имате још селтерске воде једну боцу.. Хоћете ли? пита га Глафира.

— Што ће ми вода! Ја сам већ почео другим пићем... Коше! Ресторан... Брже у ресторан. Добићеш на чај. Та преведи му, Рафаило, да иде једанпут.

— Зар ти не видиш да је стока изнурена. Дај да се одмори. Горе ће бити ако на путу падне.

Одморивши се, они пођоше уз брдо. Бело је здање све ближе и ближе... ево и кола дођоше преда њ.

— Стој! Стој, кочијашу! виче Грабљин и хвата кочијаша за раме. — Јунаци! Изволите! Једва дођосмо животном извору.

— Немој се толико радовати. То није ресторан, него опсерваторија, одговори му Перехватов.

— Каква опсерваторија? Хајде не лажи!

— Та ево натписа на кући. Читај.

— Како ћу читати кад не пише нашим словима? Али, баш да покушам. Observa... Јест Бога ми, опсерваторија. Али може бити да се тако ресторан назива? Изиђи из кола и запитај, може ли се ту добити коњака, или бар црнога вина?

Та не може... то је права опсерваторија, за гледање небесних планета.

— Тоу, грдне невоље! Дошао сам, радујем се — и од једном, ето ти!. Може бити да се и ту даје што за пиће.

А где је пиће у опсерваторији?

— А што? Како се да пити у апотеци? Зар си заборавио, како смо оне ноћи у Паризу свратили у апотеку и нашли ракије?

— Знаш, али у апотеци има шпиритуса, а овде нема. Господо! Ако желите, можете овде гледати планете на телоскопу? Ево где пише, улазак је слободан, нуди Перехватов.

— До ђавола с планетама! Што ће нам планете? Нама планете не требају, него — стаклени инструменат са напитцима.

На вратима опсерваторије указа се вратар у униформи, притрча колима, рече нешто талијански а знацима позиваше путнике да сиђу.

— Одеви Рјус има? Има ли коњака? Вен руж? пита га Грабљин.

Вратар избечи очи, па се насмеја.

— Шта се смејеш рђо? Направили сте опсерваторију без ресторана, па ко ће вам онда гледати те планете, кад не дате ништа да се човек поткрепи? наставља Грабљин.

— Але, коше, але! подвикну и Глафира кочијашу. — Ја не знам, господо, што стојите ту узалудно? И не знам шта вам је — од куд може бити коњака у опсерваторији?

— Молим вас... ми смо то и у апотеци пили.

Кола кренуше даље. Указа се стражара. Опет изиђе стражар, заустави кола, и потражи билете, с којим се иде на Везув. Енглези, купивши билете још у гостионици, дадоше их. Руси нису имали билета. А сви су се чудили: шта ће то? Перехватов се распита, и нађе да за пролаз на Везув, енглеска компанија Кук наплаћује билет 20 франака од особе. С том билетом се добија право да се жељезницом попне на површину Везува и врати, а тако исто и право, да се изиђе на сам кратер у пратњи једног чичерона. Све то преведе Перехватов својима.

— 20 франака од сваког носа! Фју-фју-фју! ћуче Коњурун. — А нас је петоро, значи: баца 100 франака. За тај новац би могли двадесет боца Асти добити! Господо! Шта велите? Вреди ли то ићи?

— Иване Кондратићу! Јесте ли ви при себи? викну Глафира. — Ради Везува ми смо у Неапољ дошли, попели се више од половине на брдо, и сад, кад нам је Везув под носом, ви би хтели назад! То је срамота! Шта ћемо рећи у Петрограду, ако нас запитају за Везув наши познаници?

— Рећи ћемо да смо га лепо видели. Као што ћемо рећи за папу, да смо га видели, тако ћемо и за Везув.

— Не, не! Не пристајем. Ви можете остати овде, а ми ћемо ићи. Никола Иванићу! Плати одмах! Купуј билете!

— Добро, изволи. Напред се мора ићи. И ја не пристајем да се враћам. А већ сам ти рекао: нећу бити миран све дотле, докле не запалим цигару на том Везуву, рече Николај и извади два златника. — Деде, Иване Кондратићу! Купуј! Не тврдичи!

— Знам, али за то бих могао 17 кила шећера купити, одговара Коњурун и чеше се иза врата. — Ех, па где није наше пропало! Мусју! Ево ти златник! Дај билет!

— А ја онда морам два златника платити, за се и Рафаила? уздахну Грабљин. — Два златника то је 16 рубаља на наш новац. Колико ли би се за ово могло узети постава? Али, шта ту! И више сам давао „букашкама“ из мамзелског сталеза по разним капернаумима. Ево, Рафаилишка, плаћам

златник и за те, подлаче; све ово ништа не осећаш, него још велиш за ме да сам „дивљи“. Видиш како излази: дивљи за питомога плаћа?

Билете се узеше и кола наставише пут по терасама на површину Везува. А горе у врху већ се јасно видело бело здање жељезничке станице, видео се и жељезнички пут, што стрмо иде уз литицу, могао се видети чак и мали вагончић, што га извлаче горе. Сви гледе на бинокле.

— Је ли могућно да ће и нас на конопцу извлачити горе? пита Коњурун

— А шта ти мислиш? — одговара Николај Ивановић.

— А ако се конопац прекине и ми полетимо доле?

— Онда мо'ш писати писмо и казати: амин. Кост с кошћу ти се неће наћи.

— Ух, несреће! И то за рођене паре! А како би било да најпре напишем жени писмо и да кажем тако и тако. Могао бих и векслу послати. Знаш, у мене је вексла Петра Махова на 1500 рубаља.

— Ах, Иване Кондратићу, како вас није стид? Ја сам жена, па се не бојим, рече Глафира.

— Немој ни ти да се куражиш толико, још ниси села у вагоне, примети јој муж.

— Па сешћу, и то још како, и опет се нећу бојати.

— Оно, у случају чега, може се и на станици остати Нико ме ваљда неће принудити да се на тој проклетој жељезници возим, ако то сам не желим? опет рече Николају Ивановићу Коњурун.

— Јасна ствар

— Е, и ја мислим да дођем дотле, а већ што се вагона тиче — До ђавола! Знаш, новаца је у мене много, а осим тога и две вексле.

— Свеједно, падни доле, па свршена ствар!

— Е? Али ја сам код куће оставио жену и децу! Теби је лако — ако паднеш, пашћеш са женом, а у мене ће удовица код куће остати. Ух, страхоте! Где каква је литица! Нек иде у псе тај Везув!

— Еј, плашљивче!

— Мазало! Рафаило! А што се ти ниси распитао има ли на станици бифе?

— Има, има, и може се лепо доручковати, по јеловнику.

— Е, онда се ја ничега не бојим. Гутнем мало повише, па онда куд хоћеш! Готов на свако очајање.

— А ја ћу по свој прилици остати у ресторану. Немогуће је. Имам меницу на 1500 рубаља, а сем тога — и других пара. Да нису ту вексле и којекако; али овако — не!.. реши Коњурун.

У томе стигоше на станицу. На дворишту ржу коњи и ричу магарци.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

## ОМАШКА

— ИЗ АМЕРИЧКОГ ЖИВОТА —

Хенр. Сјенијевича

(СВРШЕТАК)

Али ипак је нешто жижило на срцу. Око подне кад су се деца враћала кућама из школе, пролазећи поред *grocery* — Хансове, застајкиваху и викаху:

— O! that's miss Neuman! good evening, miss Neuman! O! yes!

Е! то је било и сувише . . . .

Пред вече дође код ње редактор *S. W. Review*-а и она му се потужи:

— Овај мајмун то сам ја! Знам ја, да сам то ја, али нећу да кажем ником. Натераћу ја њега, да скине ону таблу и да сопственим језиком излиже и обрише оног мајмуна.

— Па шта ћете да радите?

— Идем одмах у суд да га тужим.

— Како одмах?

— Сутра да. —

У јутру по обичају изађе пред своју *grocery* и приближив се Хансу који је такође стајао пред својом *grocery* и рече му:

— Послушајте, г. Швабо; ја знам да тај насликани мајмун представља мене, зато изволте са мном у суд, да видимо шта ће на то он да рече.

— Рећиће то, да ја имам право, да насликам на мојим вратима шта хоћу.

— Видећемо.

Мис Најман једва је могла дисати

— А одкуд ви знате, да сте мајмун?

— Тако ми се чини хајдете са мном у суд.

— Па хајде

Мало затим обоје закључају своје *grocery* и крену се у суд. Обоје су уз пут ћутали премишљајући на предстојеће догађаје.

Баш пред вратима судским сетеше се да обоје не знају добро енглески. Хм, то ће бити мука ко ће г. Десонвиљу да објасни.

Сетеше се г. шефа полиције, старога пољског јевреја г. Девиса.

Хајд, шефу полиције, он зна и енглески и немачки.

Шеф полиције је баш спремао неке таљиге, да иде некуд на пут, кад пред њега бануше мис Најман и Ханс.

— Идите до врага — продера се он на њих. Ви целу варош буните, а само један цар обуће подерете годишње! Good-bye!

Ханс се подбочи кад виде овакав дочек шефа полиције па дода: — Е добро, чекаћемо до сутра а навратите с пута.

— Шта, ја да чекам; пре ћу умрети но што ћу до сутра чекати! Скидајте мајмуна!

— Ја га вала не скидох!

— Е, онда ћеге и ви тако висити на вешалима. Ах, кад вас као обешеног видим, проклети Швабо! Ми ћемо све свршити и без шефа полиције. Наш судија г. Десонвиљ зна у чему је ствар.

— Па добро, хајдемо до судије. — Али се мис Најманова веома преварила. У целој вароши је само један једини човек који ништа није знао о овим догађајима између мис Најманове и Ханса, то је био скроман старчић, варошки судија г. Десонвиљ.

Он их прими учтиво као и обично што прима остале грађане.

— Покажите ми језик, деца моја! Одмах ћу вам лек преписати —

Деца махаху рукама да докажу г. Десонвиљу да им није до лекарија.

Мис Најманова доказује колико може али бадава, старац незна немачки.

— Није то потребно, г. Десонвиље, није —

— Па шта хоћете?

Говорише, доказиваше, прекидајући једно друго, али у заман. Напоследку Швабици дође ђенијална мисао у главу, да покаже руком на срце. —

— O! онда разумем, рече г. Десонвиљ.

Затим отвори протокол и почне нешто у њега бележити.

— Колико вам је година? упита Ханса,

— 36.

— А вама мис?

— Незнам тачно, око 25.

— Al right!

— Како се зовете?

— Ханс — Најман.

— Al right!

— Чиме се занимате?

— Обоје држимо *grocery*.

— Al right!

Даде им г. Десонвиљ још неколико питања, али их не разумедоше ни једно. Само одговараху обоје:

— O, yes!

Доктор задрма главом и рече: све је свршено, а потом устаде и пољуби мис Најманову у чело. Она је опет ово сматрала за добар знак и брзо изађе те у скоку дође кући.

— Тако је, показашу ја вама ко сам ја — при растанку рече Хансу.

— Покажите другом ком — хладно јој дода Ханс.

Сутрадан врати се шеф полиције с пута.

Обоје су стојали пред својим *grocery* кад прође шеф њиховом улицом. Ханс је хладнокрвно

пушио своју лулу, а мис Најманова подигра-  
вајући певала му је: Du Duthman — man — man!

— Хоћете ли опет у суд — а? рече шеф.

— О! ми смо већ били у суду —

— Па шта би?

— Мој драги г. Девисе, отидите у суд па ће-  
те се сами уверити. Мени су баш сад потребне  
ципеле... порадите што год у моју корист пред  
судијом. Као што знате, ја сам сирота девојка,  
никога немам, а највише код вас обуће правим.

Шеф оде до суда и увери се шта је било,  
па се потом врати завађеним странама праћен  
пвећом гомилом грађана.

И Ханс и мис Најманова излете на улицу и  
једногласно повичу:

— Шта је било? Како је пресуђено?

— Све је лепо и красно — одговори шеф  
полиције.

— Шта би вам и могао наш добри судија  
лоше учинити. Он вас је венчао!

— О! шта? венчао-о о!

— Па зар се други људи не венчавају?

Да их је муња ошинула, не би их горе по-  
разила. Ханс избуљи очи, отвори уста колико је  
могао и таца је као сулуд гледао мис Најманову.  
Ова опет са њеним очицама и напрћеним устима  
уочено је гледала Ханса. Неколико момента тако  
се гледаху па готово у један глас повичу:

— Шта, ја да јој будем муж?

— Да му ја будем жена?

— Никада! Никада! Помагајте људи за име  
Бога, Развод одмах, развод брака, ја га нећу за  
мужа!..

— Ни ја њу за жену!

— Боље да умрем но за њега да се венчам!

— Љубазни другови! Што се толико чудите  
и вичете! Судија венчава, али не развенчава. За-  
што толико вичете? Ви нисте милионари из С.-  
Франциска, па да се раздвајате. Зар не знате  
колико ће вас стати новаца развод? Не брините  
се ја имам врло добре обуће за децу, вама ћу и  
појефтиније продавати. Good bye!

Изговорив ово, шеф полиције оде. Грађани  
се по мало готово сви разиђу, а младенци осташе  
опет усамљени.

— Ах, онај проклети Француз г. Десонвиљ,  
он је као судија све то тако удесио само за то,  
што смо ми Швабе — дода Најманова.

— Richtig — проговори Ханс.

Дакле развод, а?

— Ја ћу прва да тражим развод — дода мис  
Најманова. — Ја имам права на то!

— Ја ћу га први тражити, јер сте ви мени  
избрисали слово t из средине — рече Ханс.

— А ви сте ме ухватили у гвожђа код вашег  
подрума —

— Ја никако нећу вас за жену.

— И ја вас за мужа.

Разиђоше се и они. Затворише grossery. Она  
је преседела цео дан у својој соби, а и он у  
својој. Дође и ноћ, а она доноси мир. Али ни  
код једног ни помена о сну. Легли су али им се  
очи не склапају.

Он је мислио:

— Тамо спава моја жена.

Она пак:

Тамо спава мој муж. — Обоје обузе при овим  
мислима неко тихо осећање. Ово је била злоба по-  
мешана са осећајима срца. Ханс је мислио, да  
сиће доле и да скине ону слику мајмунову с врата.  
Како ће он и даље држати ову карикатуру пред  
својом grossery, кад она преставља његову жену?!  
Изгледало је да себе сам осуђује, како је могао  
бити толико суров, да наслика ову слику... Али  
ако, ово је слика мис Најманове... Не може ни да  
је воли и љуби. Због ње је много штетовао, јер  
му је сав лед пропао.. Е али ја сам је у гвожђа  
ухватио? Сети се кад ју је из гвожђа спасавао.  
Е што јес, заиста је здрава женска а и лепа де-  
војка. Шта ћу опет кад ме не воли, а и ја њу!  
Ah, Herr Gott — оженио сам се.. а с' којом? —  
Са мис Најмановом. А развод колико ће стати  
— цела grossery не вреди ништа...

Зар ја да будем жена тога Duthmana? ...Ја  
више нисам девојка.. ја сам се удала — али ме  
он не воли — Опет сам девојка. Удала се — а за  
кога? За онога Ханса Коше који ме је у гвожђа  
ухватио. Али истина је, да ме је и из гвожђа из-  
вадио, па ме онесвешћену однео у моју собу..  
мора бити да је јак човек.. ево како ме је лако  
обухватио и пренео неосетно у стан... Ух, шта се  
то крши; нешто лупну, ко зна да није он?..

Ако се усуди да уђе у моју собу?! Ох Боже!  
али не! не сме он то урадити. И код ње је страх  
све више растао.

— Ето како се боји свакога пушња једна  
усамљена женска — продужавала је она да и  
даље мисли. Да сам случајно удата, код мога мужа  
била би неустранива. Нешто сам слушала о уби-  
ствима у околини (а ових није било никад).  
Може ме когод и убити овако саму. Ах овај про-  
клети Ханс Коше! Он ми је заградио срећу. Опет  
ћу проговорити с њим о разводу.

Тако је мис Најманова мислила ваљајући се  
по широком енглеском кревету и сама је себе  
осуђивала што је самохрана.

Одједном скочи с кревета!

И заиста неко је лупао. Чула је како чекић  
удара у врата нека.

— Ох, Боже! то је на мојој grossery —  
лопови!

Скочи с кревета и потрча ка прозору —  
али се брзо умири погледав кроз окно како Ханс  
стојећи на лествицама скида таблу са врата своје  
grossery. Месец је јасно сијао и мис Најманова  
виде како Ханс скида таблу на којој је слика  
мајмунова.

У  
Н  
И  
В  
Е  
Р  
З  
И  
Т  
Е  
Т  
С  
К  
А  
  
Б  
И  
Б  
Л  
И  
О  
Т  
Е  
К  
А

Q! он је добар човек — мишљаше она. Тек што је Ханс скинуо таблу и почео да силази низ лествице, мис Најманова отвори прозор — провуче главу кроз окно и тихо проговори:

— Господин Хансе?

— Зар ви још не спавате? — такође јој тихо одговори Ханс.

— Не!... Добро вече!

— Добро вече!

— Шта то радите?

— Скидам мајмуна

— Хвала вам, господин Хансе.

Минут ћутања.

— Господ. Хансе? поново отпоче девојка.

— Шта мис Најманова?

— Треба да се договоримо о разводу.

— Да, мис Најман.

— Сутра?

— Добро, сутра.

Још један минут ћутања, месец сјаја а пси ћуте.

— Госп. Хансе!

— Шта је мис Најман.

— Мени је потребан развод брака.

— И мени. Глас Хансов беше промуклији.

— Пазите да се не одоцнимо с разводом.

— Боље је раније.

— Што раније приступимо каквом послу, тим је боље.

— Боље, боље, мис Најманова.

— Па ми можемо и сад о том говорити.

— Ако дозволите.

— Ходите ви код мене.

— Сад док се обучем.

— Не треба церемоније.

Врата се доња на гробегу мис Најманове отворише и г. Ханс излезе у помрчину. После неколико тренутака он је већ био у тихој и мирној, укусно намештеној собици мис Најманове.

— Ја слушам — рече Ханс меканим гласом.

— Видите ли ја би хтела да се развод изврши... али се бојим да нас когод сад са улице не примети.

— У соби је мрачно — рече Ханс.

— Да! да! имате право!

Почеше беседу о разводу, али она не треба да се описује, главно је то: да је од тада мир и спокојство наступило у Struck-oil-city.

превео В. Николић.

## МОДЕРНА ЖЕНА

— КРИТИЧКА СТУДИЈА —

Frailty thy name is woman!

„Слабости, име ти је жена.“

Шекспир, *Хамлет*, 1. 2.

Са напретком културе сазревају многи појмови, добри и зли, корисни као и штетни, који у скоро искачу на друштвени форум, те одатле молбом или претњом затраже право опстанка — и тако постају друштвена питања. Идеја је у том тренутку у стању биљке која тек проклијава. — У први мах не обраћају људи своју пажњу на такве појаве, јер им свакидашњост и њихов рад одвраћају мисли на другу страну; тако добија идеја довољно времена, да се неопажена полако али стално развија. Временом се међу људима нађе по неко, кога то питање, та нова идеја, заинтересује, те га почне пратити активно или само пасивно; но, од тог тренутка, од како је отпочео осећати симпатије за ту нову струју, или рецимо науку, постаје он њезноим робом. Сада је идеја већ слична дрвету, које је још младо, али већ почиње добијати јачи корен и чвршћу кору. — Новина привлачи — и број тих вољних робова постаје сваким даном већи, и ови ма и увидели, да су на погрешном путу, ипак у своме карактеру не налазе довољно снаге, да се истргну из загрљаја тога сфинкса, који им полако испија крв и снагу. Идеја се учврстила, цвета и доноси обилат плод.

Док је биљка у првом и другом стадијуму лако је ишчупати, односно сломити, за трећи стадијум код биљке треба већ добра секира, да је обори. Исти је случај и с идејама — ако се не искорене док су још у постајању, биће доцније врло тешко, а можда и немогуће њихово истребљење.

Чудновата је појава и ми не знамо, заиста, чиме да је протумачимо: да се људи много брже и лакше заинтересују за лажну науку но за истину, да радије иду за лажним пророцима, но за оним људима, који им отворено проповедају здраву и корисну науку, који им претом показују пут к истини и срећи. Нећемо много погрешити, ако тврдимо, да лажни појмови увек изберу лепши и пријатнији начин, да људе за собом повуку, но истинити. Истина је горда, лаж се клања; за истином морамо трчати и тражити је, а лаж долази и сама. Истина не пита хоће ли се коме допасти или не, лаж је, пак, прва брига да се допадне.

Кад лажни појмови изберу пут, да помоћу људске сујете изађу на видело онда је опасност врло велика; обрате ли се сујети оних, који себе сматрају за заборављене или запостављене, онда постаје опасност огромна, те треба бити спреман за битку, која ће се највећом жестином бити. Разлози престају, — предрасуде и њихови пратиоци воде главну реч.

Тај пут изабрало је Женско Питање, да из-  
бије на јавност, њему има да благодари, што се  
сразмерно тако брзо распростире, и њему ће на  
првом месту морати благодарити, ако се још дуго  
одржи на површини.

Довољна је била једна искра из друштвеног  
огња, па да жене с места уобразе, да им са свих  
страна прети огроман пожар. А сада већ прескачу  
оне препоне, које им прече пут, не уклањајући  
их, и са све већом хуком почињу тражити, да им  
људи угоде сујети на уштрб свега, што постоји;  
траже, да људи драговољно погну главе под жен-  
ски јарам, па ма отуда цело друштвено уређење,  
све тековине људскога зноја, сва наука и општа  
срећа осетили силан удар. Жене хоће по сваку  
цену, да заузму место, које данас мушки заузи-  
мају, не питајући се, јесу ли дорасле томе месту;  
оне траже иста права с мушкима, али наравно о  
истим дужностима не сме им се ни помињати

Сујета је опасна бољка

Из пуке сујете одају се жене лако и оним  
грананама људског рада, којима нису ни приближно  
дорасле. Из пуке сујете одају се и оним радовима  
које човек, муж, из невоље предузима, да би мо-  
гао живети. Нема тога поља, на коме жене до  
сада нису трчале кошију с мушкима; упињале су  
се из петиних жила, да на сваком раду и у сва-  
ком правцу покажу своју надмоћност над муш-  
кима, који за дуго нису увиђали опасност, која  
им прети од те нове конкуренције у борби за  
опстанак.

— НАСТАВИЋЕ СЕ —

## БЕЛЕШКЕ

### ИЗ КЊИЖЕВНОСТИ И УМЕТНОСТИ

**Откровење у лингвистици.** — Од 1. јануара  
1899. године, сви људи на земљи не деле се више на три  
расе него на два велика дела: један су део они који  
мисле да је језик Франклина и Едисона енглески језик,  
други је део уредништво Бранкова Кола које износи да  
је то језик — *америкашки*! Од овога знаменитог лин-  
гвистичнога откровења, број многобројних америчких  
идола постао је већи. Уредништво *Бранкова Кола* коме  
дугујемо за овај изналазак превело је већ две приповетке  
с америкашкога: од Марка Твена: *Политична економија*  
и Richard Henri Savage-а: *Моја службена жена* (види до-  
датак последњем броју *Б. Кола* за прошлу годину „Где  
је што“).

\*

Овдашњи листови донеше да је шеф „литерарнога  
одсека“ у министарству иностраних дела г. Виловски  
збачен са своје дужности, што се ублажило уважавањем  
његове оставке.

Садржај: „\* \* \*“ (песма). — „Идеалиста“ (серијетак). — „Шкотска песма“. — „Где поморанце зру“ (наставак). — „Омашка“  
(серијетак). — „Модерна жена“. — „Белешке из књижевности и уметности“. — „Репертоар Н. Позоришта“.

Како ли ће тек нама сада бити, обичним смртним  
„литераторима“, кад нам шеф овако — клисну.

Гледајући на овог уваженог шефа српске литера-  
туре (као што се сам назвао) падохе нам на ум оне речи  
Кнеза Алексе, што их је изговорио видећи први пут  
Бечког Тесара: „Е, мој весели г. Мијушко! Па ми се  
надасмо да цар нас одене, а он и сам бос иде!“

Шта ће с нама бити — кад нам г. Виловски оде,  
одакле је и дошао?

\*

**Заточеник на Баволском Острву.** — Кома се  
на врх главе није попела Драјфусова афера? Чиме су  
ступци наших листова били попуњавани за ово последње  
време? Зола, Драјфус, Пикар, Естерхази, Боадефр, Ла-  
бори, Пати ди Клам, Баволово Острво, бордеро — ко да  
се нађе у том вртлогу имена и ствари! Међутим, што  
је најинтересантније, не само да читалачка публика не  
зна шта је у ствари, него и сами новинири не знају право  
стање. Пролетос је изашло у једном нашем листу саоп-  
штење како је ухапшен главом и брадом и сам — *бордеро!*

\*

*Милан Маринковић*, инжењер у Карлову, у Бугар-  
ској, јавља да је превео дело *Заточеник на Баволском*  
*Острву* (лист из историје савремене Француске) од Dr.  
К. Г. Раковскога. Ту су изнети сви фалзификати, сплетке,  
тајне наредбе и ујдурме војних министара и генерал-  
штаба, писма Драјфусова из затвора и са острва, писма  
пуковника Пикара, мајора Естерхазиа, генерала Боаде-  
фра, Золина борба за истину и правду, и прави ток ове  
чувене парнице. Писац, Dr. Раковски, држи се мишљења  
целе просвећене и демократске Француске и пледира за  
Драјфуса.

Књига ће изнети близу девет табака, а претплатна  
јој је цена 0.80 дин. (рабат 20%). Претплату треба слати  
преводиоцу (Karlovo, Bulgarie).

## РЕПЕРТОАР

### НАРОДНОГА ПОЗОРИШТА

Четвртак, 11. марта: *Човек без предрасуде*, исто-  
ријска шаљива игра у пет чинова, написао Сахер Мазох,  
превео Ђ. Миловановић.

Субота, 13. марта: *Приволела се да га освоји*, или  
*Погрешке једне ноћи*, комедија у пет чинова, од Оливера  
Голдсмита, превео с енглеског М. Рашковић. (*Први пут*).

Недеља, 14. марта: Дневна представа: *Госпођа од*  
*Сен-Тројеа*, драма у пет чинова, од Алисе Буржоа, пре-  
вео Адам Мандровић. — Вечерња представа: *Приволела*  
*се да га освоји*.

\*\*\*